



You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Nowa książka o komunikowaniu politycznym i zachowaniach wyborczych – recenzja

Author: Marek Mazur

Citation style: Mazur Marek. (2016). Nowa książka o komunikowaniu politycznym i zachowaniach wyborczych – recenzja. „Zeszyty Prasoznawcze” (2016, nr 4, s. 763-765)



Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).



UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH



Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego



Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

**NOWA KSIĄŻKA
O KOMUNIKOWANIU
POLITYCZNYM
I ZACHOWANIACH
WYBORCZYCH**

Agnieszka Szymańska, Agnieszka Hess, Jarosław Flis, Michał Bukowski: **RZĄDZĄCY I OPOZYCJA. PARTIE SEJMOWE I LOKALNE W MAŁOPOLSKICH WYBORACH SAMORZĄDOWYCH 2014**. Wydawnictwo Attyka, Kraków 2016. S. 176.

Recenzowana monografia to kolejne z serii przygotowanych przez zespół badaczy Uniwersytetu Jagiellońskiego opracowań, dotyczących komunikowania politycznego oraz zachowań wyborczych w wyborach samorządowych przeprowadzanych w Małopolsce po 2000 roku. Podkreślić należy już na wstępie wartość tego typu inicjatyw badawczych, stwarzających okazję nie tylko do lepszego naukowego rozpoznania przedmiotu studiów, m.in. dzięki ujęciu porównawczemu z perspektywą czasową wykraczającą poza jedną elekcję, ale także umożliwiających doskonalenie metod badawczych, czego znaczenie w stosunkowo młodej dziedzinie komunikowania politycznego w Polsce nie wymaga szerszego uzasadnienia.

Autorzy pracy należą do grona doświadczonych i kompetentnych badaczy, aktywnych w środowisku medioznawców zainteresowanych tematyką mediatyzacji i profesjonalizacji komunikowania politycznego. W badaniach z tego zakresu dotyczących Małopolski, bez popadania w przesadę,

poziom ich kompetencji określić należy jako ekspercki.

Przygotowana przez nich publikacja wzbogaca istotnie dyskurs naukowy na temat rywalizacji politycznej w wyborach samorządowych w Małopolsce w kontekście jednej elekcji – w 2014 roku oraz w ujęciu porównawczym, biorąc pod uwagę wybory z lat 2006, 2010 i 2014. Stanowi także cenne źródło danych przydatnych w szerzej zakrojonej debacie o polityce lokalnej, istocie władzy samorządowej rozpatrywanych pod kątem rywalizacji politycznej, zwłaszcza gdy zastanawiamy się nad odmiennością tejże rywalizacji w stosunku do polityki krajowej, nad jej specyfiką wynikającą ze szczególnej roli niepartyjnych komitetów wyborczych oraz regionalnych i lokalnych mediów¹.

Rywalizacja polityczna w wyborach samorządowych i związane z nią funkcjonowanie regionalnych i lokalnych mediów to z jednej strony trudny obszar badań, charakteryzujący się wysoką dynamiką oraz wieloczynnikowym, regionalnie i lokalnie zróżnicowanym kompleksem uwarunkowań i praktyk politycznych, z drugiej strony niezwykle frapujący, ważny i aktualny temat, bo mowa tu o przemianach współczesnej demokracji na najbliższym obywatelowi poziomie polityki. Mowa więc o zmianach na uniwersalnej płaszczyźnie, o procesach globalizacji, regionalizacji czy decentralizacji systemu politycznego, a także o rozwoju idei samorządności, z jej krótką przecież rodzimą najnowszą historią. Dlatego docenić należy zarówno wybór tematu badań dokonany przez Autorów,

¹ Por. rozważania dotyczące specyfiki polityki lokalnej: E. Ganowicz, L. Rubisz (red.) (2008). *Polityka lokalna. Właściwości, determinanty, podmioty*. Toruń.

jak i zakres analizy, dający szansę wnikięcia w specyficzny, regionalny, czy nawet lokalny (wybrane do analizy miasta) kontekst wyborczy.

Studia, których nadrzędnym celem było określenie roli „ogólnopolskich podziałów politycznych, przebiegających zgodnie ze schematem parlamentarnego podziału na koalicję rządzącą i jej opozycję oraz ugrupowania znajdujące się poza tym podziałem” (s. 4) w wyborach samorządowych w Małopolsce, zrealizowano w trzech wymiarach: charakterystyki i analizy struktury rywalizacji na różnych poziomach wyborów, analizy medialnego obrazu samorządowych wyborów (przede wszystkim w kontekście wyborów prezydenckich w Krakowie) oraz analizy publikowanych w internecie programów wybranych kandydatów.

Celom badawczym podporządkowana została konstrukcja pracy – po teoretycznym wprowadzeniu, dotyczącym kluczowych pojęć i zagadnień, trzy odrębne części opracowania dedykowane zostały sygnalizowanym wcześniej wymiarom elekcji samorządowej. Co warte podkreślenia, każdy z rozdziałów opatrzony jest stosownym wstępem ze wskazaniem realizowanych w danej części zamierzeń, czy też podstawowych założeń, oraz podsumowaniem, zawierającym w syntetycznej formie najważniejsze ustalenia. Generalnie rzecz ujmując, prowadzony w pracy wywód jest spójny, a język przyjazny dla czytelnika.

Dużym walorem opracowania jest jego empiryczny charakter. W wyniku zastosowania takich metod badawczych, jak: analiza danych statystycznych, zawartości prasy, zawartości programów wyborczych wybranych kandydatów – otrzymujemy opis wzorców i zależności charakteryzujących zachowania wyborcze kandydatów na różnych szczeblach rywalizacji (z wyraźnym naciskiem na wybory wójtów, burmistrzów i prezydentów) oraz charakterystykę udziału trzech gazet i losowo dobranych mediów internetowych w kampanii wyborczej, a także dane służące wyjaśnieniu niektórych problemów i zawiłości.

Badania wyborów w Małopolsce dają Autorom solidną podstawę do włączenia się

do dyskusji nie tylko o wpływie polityki krajowej na politykę lokalną, lecz także o takich zagadnieniach, jak: nadmierna stabilizacja lokalnej władzy, aktywność mediów w mobilizacji wyborczej i kształtowaniu opinii publicznej w trakcie samorządowych kampanii wyborczych oraz merytoryczna jakość ofert politycznych kandydatów w elekcjach samorządowych. Ze względu na wagę sformułowanych wniosków tę wielowątkowość postrześć należy jako walor pracy.

W kontekście głównego problemu badań potwierdzenie znajduje teza, w myśl której rywalizacja polityczna w wyborach samorządowych ulega oddziaływaniu wzajemnie wpływających na siebie sił związanych z polityką ogólnokrajową oraz czynników wynikających z lokalnych uwarunkowań kontekstowych. Autorzy, rozważając ten problem, dalecy są od odpowiedzi skrajnych. Podnoszą zarówno ważną rolę specyfiki samorządowej rywalizacji związanej z jej wielopoziomowym charakterem, zróżnicowaniem instytucjonalnym czy układem społeczno-kulturowych determinantów, jak i dostrzegają znaczenie partii politycznych (wraz z ucieleśnianymi przez nie podziałami).

Jak dowiadujemy się z przeprowadzonych studiów, partie ogólnokrajowe w elekcjach samorządowych, strukturyzując rywalizację, sprzyjają systemowej równowadze. Podnoszą poziom konkurencyjności wyborczej, zwłaszcza angażując się w wybory, w których przewaga dominującego podmiotu politycznego zniechęca innych pretendentów do zabiegania o głosy wyborców. Służą również wzmocnieniu opozycji politycznej w trakcie rządów lokalnej władzy. W sumie, szczególnie w sytuacji braku znaczącego niezadowolenia z urzędującej władzy, to partie dają szansę wyzwolenia politycznego potencjału pozostających w swoistym uśpieniu obywateli.

W ujęciu strategicznym udział partii w wyborach okazuje się bardziej złożony. Bywa, że partyjne wsparcie, zwłaszcza w pierwszej elekcji kandydata na wójtów gminy, ma duże, pozytywne znaczenie (głównie ze względu na zasoby partii ogólnopolskich, w tym ich popularność), bywa, że stanowi nieznosną barierę w promocji ofert

wyborczych, których celem jest przedstawienie konkretnych, istotnych dla lokalnych wspólnot problemów oraz realizacji strategii zmierzających do mobilizacji zróżnicowanych w ujęciu społeczno-demograficznym grup wyborców.

Jeden z głównych wniosków dotyczących kształtu lokalnej rywalizacji politycznej sformułowanych w pracy brzmi: „W każdej miejscowości z osobna, te same elementy są układane w inny sposób, tworząc wyjątkowe konfiguracje” (s. 66). Nie jest nowy, ale zaletą recenzowanego opracowania jest przybliżenie nam tych konfiguracji w małopolskiej polityce lokalnej, a także próba wyłowienia zależności i tych wzorców rywalizacji, które wydają się bardziej trwale i powtarzalne.

Autorzy umiejętnie łączą wnioski z analiz statystycznych oraz deskrypcji lokalnych uwarunkowań. Co ważne, nie unikają zastanawiania się nad niejednoznacznościami, czy nawet sprzecznościami wyłaniającymi się z badań. Na przykład z jednej strony otrzymujemy potwierdzenie organizacyjnej słabości partii politycznych w terenie, z drugiej strony widać ich siłę, choćby w kontekście powyborczych rekonfiguracji w radach gmin – radni z komitetu partyjnego rządzącego dotąd, lecz przegrywającego kandydata na wóldarza gminy znacznie rzadziej przechodzą do obozu zwycięzcy, niż ma to miejsce w przypadku komitetów niepartyjnych.

Ewidენტna jest uprzywilejowana pozycja strategiczna piastującego urząd, ale błędem jest upatrywanie pośród inkumbentów zdecydowanych wyborczych faworytów. Niezadowolone społeczne z rezultatów działania dotychczasowej władzy, brak sprawności komunikacyjnej piastujących urząd czy też szczególnie aktywność konkurentów wspieranych przez media leżą nierządkiem u źródeł ich porażek wyborczych.

Na koniec autorzy podkreślają ryzyko nadużyć lokalnej władzy tym spowodowane, że włącza się w jej orbitę dotychczasowych politycznych przeciwników za pomocą systemu zachęt, niekoniecznie legalnych czy etycznych. Zwiększa się ono zwłaszcza w warunkach braku aktywności partii politycznych oraz małego zainteresowania mediów lokalną

sceną polityczną. Jednocześnie jednak odrzucają oni tezę o nadmiernej stabilizacji władzy lokalnej, głoszoną przez jej bezwzględnych krytyków. Spodziewana długość pozostawiania na stanowisku burmistrzów w Małopolsce wynosi dwie kadencje.

Pośród silnych stron pracy warto podkreślić raz jeszcze jej komparatystyczny charakter. Dzięki takim studiom porównawczym wybranych problemów w kilku elekcjach samorządowych, realizowanym z zachowaniem stosownych standardów badawczych Małopolska obok Dolnego Śląska (badania i seria publikacji politologów z Uniwersytetu Wrocławskiego²) to region, na którego temat dysponujemy najlepiej usystematyzowaną wiedzą, umożliwiającą śledzenie wielu ważnych w lokalnych wyborach tendencji.

Reasumując: „Rządzący i opozycja...” to lektura na wysokim poziomie naukowym, którą warto polecić uwadze nie tylko badaczy i praktyków polityki samorządowej w Małopolsce, lecz także wszystkich zainteresowanych polską polityką lokalną, w szczególności problemami związanymi z wyborami samorządowymi oraz lokalnym komunikowaniem politycznym.

Marek Mazur

² Zob. R. Alberski (red.) (2008). Wybory samorządowe na Dolnym Śląsku w 2006 roku. Wzorce rywalizacji w lokalnych systemach politycznych. Wrocław. R. Alberski, A. Antoszewski, M. Cichosz, A. Ferens, H. Lisicka, D. Skrzypiński, R. Solarz (2003). Wybory samorządowe do Rad Gmin w 2002 roku w województwie dolnośląskim. Wpływ struktury i mechanizmów rywalizacji wyborczej na kształt lokalnego systemu politycznego. Wrocław.